МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Федеральное государственное автономное образовательное учреждение высшего образования
"Казанский (Приволжский) федеральный университет"
Елабужский институт (филиал)
Факультет филологии и истории

УТВЕРЖДАЮ
Директор Елабужского института КФУ
Мерзон Е.Е.
"___"________________20___ г.

подписано электронно-цифровой подписью

Программа дисциплины

Фольклор родного народа

Направление подготовки: 44.03.05 - Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)
Профиль подготовки: Родной язык и литература, иностранный язык
Квалификация выпускника: бакалавр
Форма обучения: очное
Язык обучения: русский
Год начала обучения по образовательной программе: 2018

Содержание

1. Перечень планируемых результатов обучения по дисциплине (модулю), соотнесенных с планируемыми результатами освоения ОПОП ВО

2. Место дисциплины (модуля) в структуре ОПОП ВО

3. Объем дисциплины (модуля) в зачетных единицах с указанием количества часов, выделенных на контактную работу обучающихся с преподавателем (по видам учебных занятий) и на самостоятельную работу обучающихся

4. Содержание дисциплины (модуля), структурированное по темам (разделам) с указанием отведенного на них количества академических часов и видов учебных занятий

4.1. Структура и тематический план контактной и самостоятельной работы по дисциплине (модулю)

4.2. Содержание дисциплины (модуля)

5. Перечень учебно-методического обеспечения для самостоятельной работы обучающихся по дисциплине (модулю)

6. Фонд оценочных средств по дисциплине (модулю)

7. Перечень литературы, необходимой для освоения дисциплины (модуля)

8. Перечень ресурсов информационно-телекоммуникационной сети "Интернет", необходимых для освоения дисциплины (модуля)

9. Методические указания для обучающихся по освоению дисциплины (модуля)

10. Перечень информационных технологий, используемых при осуществлении образовательного процесса по дисциплине (модулю), включая перечень программного обеспечения и информационных справочных систем (при необходимости)

11. Описание материально-технической базы, необходимой для осуществления образовательного процесса по дисциплине (модулю)

12. Средства адаптации преподавания дисциплины (модуля) к потребностям обучающихся инвалидов и лиц с ограниченными возможностями здоровья

13. Приложение №1. Фонд оценочных средств

14. Приложение №2. Перечень литературы, необходимой для освоения дисциплины (модуля)

15. Приложение №3. Перечень информационных технологий, используемых для освоения дисциплины (модуля), включая перечень программного обеспечения и информационных справочных систем

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Программу дисциплины разработал(а)(и) доцент, к.н. (доцент) Габидуллина Ф.И. (Кафедра татарской филологии, Факультет филологии и истории), farida-vip@mail.ru

1. Перечень планируемых результатов обучения по дисциплине (модулю), соотнесенных с планируемыми результатами освоения ОПОП ВО

Обучающийся, освоивший дисциплину (модуль), должен обладать следующими компетенциями:

Шифр компетенции	Расшифровка приобретаемой компетенции
ОПК-4	Способен осуществлять духовно-нравственное воспитание обучающихся на основе базовых национальных ценностей
ПК - 6	Способен воспитывать у обучающихся уважительное отношение я языку, литературе и культуре родного народа
УК-5	Способен воспринимать межкультурное разнообразие общества в социально-историческом, этическом и философском контекстах

Обучающийся, освоивший дисциплину (модуль):

Должен знать:

- основные теоретические принципы изучения литературных явлений;
- этапы историко-литературного процесса;
- художественные особенности произведений;
- основы творческих и эстетических свойств искусства и литературы.

Должен уметь:

- анализировать эпические, лирические, драматические произведения;
- характеризовать художественный мир писателя, своеобразие его мировоззрения, пользоваться научной и справочной литературой.

Должен владеть:

- литературоведческого анализа художественных текстов;
- самостоятельного исследования литературного произведения.

Должен демонстрировать способность и готовность:

- основные теоретические принципы изучения литературных явлений;
- этапы историко-литературного процесса;
- художественные особенности произведений;
- основы творческих и эстетических свойств искусства и литературы.
- анализировать эпические, лирические, драматические произведения;
- характеризовать художественный мир писателя, своеобразие его мировоззрения, пользоваться научной и справочной литературой;
- литературоведческого анализа художественных текстов;
- самостоятельного исследования литературного произведения.

2. Место дисциплины (модуля) в структуре ОПОП ВО

Данная дисциплина (модуль) включена в раздел "Б1.О.09.03.07 Дисциплины (модули)" основной профессиональной образовательной программы 44.03.05 "Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки) (Родной язык и литература, иностранный язык)" и относится к обязательным дисциплинам. Осваивается на 2 курсе в 4 семестре.

3. Объем дисциплины (модуля) в зачетных единицах с указанием количества часов, выделенных на контактную работу обучающихся с преподавателем (по видам учебных занятий) и на самостоятельную работу обучающихся

Общая трудоемкость дисциплины составляет 2 зачетных(ые) единиц(ы) на 72 часа(ов).

Контактная работа - 34 часа(ов), в том числе лекции - 14 часа(ов), практические занятия - 20 часа(ов), лабораторные работы - 0 часа(ов), контроль самостоятельной работы - 0 часа(ов).

Самостоятельная работа - 38 часа(ов).

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Контроль (зачёт / экзамен) - 0 часа(ов).

Форма промежуточного контроля дисциплины: зачет в 4 семестре.

4. Содержание дисциплины (модуля), структурированное по темам (разделам) с указанием отведенного на них количества академических часов и видов учебных занятий

4.1 Структура и тематический план контактной и самостоятельной работы по дисциплине (модулю)

N	Разделы дисциплины / модуля	Семестр	Виды и часы контактной работы, их трудоемкость (в часах)			Самостоятельная работа
			Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
1.	Тема 1. Кереш. Кереш лекция. Татар халык иҗатын өйрәнү тарихы.Фольклор һәм фольклористика.	4	2	4	0	10
2.	Тема 2. Мифлар һәм ырымнар.	4	2	4	0	
3.	Тема 3. Йола фольклоры	4	2	2	0	
4.	Тема 4. Афористик жанрлар	4	2	4	0	
5.	Тема 5. Әкиятләр	4	2	4	0	
6.	Тема 6. Риваять-легендалар.	4	2	2	0	
7.	Тема 7. Эпос дастаннар.	4	2	0	0	
8.	Тема 8. Бәетләр һәм мөнәҗәтләр	4	0	0	0	8
9.	Тема 9. Җырлар	4	0	0	0	10
10.	Тема 10. Балалар фольклоры.	4	0	0	0	10
	Итого		14	20	0	38

4.2 Содержание дисциплины (модуля)

Тема 1. Кереш. Кереш лекция. Татар халык иҗатын өйрәнү тарихы.Фольклор һәм фольклористика.

Татар халык иҗатын өйрәнү тарихы.Фольклор һәм фольклористика. Халыкның сүз сәнгате буларак фольклор. Аның тел-авыз иҗаты булуы, язма әдәбиятка мөнәсәбәте һәм гомуми үзенчәлекләре. Иҗат ителү һәм яшәү рәвеше. Күмәклек-коллективлык, күмәк иҗат белән шәхси-индивидуаль иҗат мөнәсәбәте. Шәхси-индивидуаль иҗатның һәм импровизациянең күмәк иҗат тәҗрибәсенә нигезләнгән булуы. Традиционлык, үзгәрүчәнлек һәм күп вариантлылык. Контаминация һәм аның формалары. Халык иҗатының тотрыклыгында һәм хәрәкәтчәнлегендә дәвамлылык-күчемлелекнең һәм реаль чынбарлыкның роле.Фольклорда барган үсеш-үзгәрешләрнең тарихилыгы. Фольклор галиме буларак К.Насыйри. аның татар мифологиясен, йола фольклорын һәм ырымнарын өйрәнү өлкәсендәге К.Насыйри фәнни кулланылышка корткам башка жанрлар.

Г.Тукайның фольклористика өлкәсендәге эшчәнлеге. Шагыйрьнең халык иҗатын һәм халыкның иҗади ролен бәяләүдә демократик позициядә торуы. "Халык әдәбияты" (1910)

Фольклористикада Г.Ибраһимовнын роле. "Халык мосаннәфаты" (1910) һәм "Әдәбият кануннарында (1916)

Фольклорчы Х.Бәдигыйның халык иҗаты материалларын җыю-өйрәнү һәм бастырып чыгару эшчәнлеге. Аның тарафыннан югары уку йорты студентлары өчен халык иҗаты буенча төзелгән беренче программа.

Жанрлар системасы.

Тема 2. Мифлар һәм ырымнар.

Мифлар. Мифология - ыруглык чорыннан ук башлангыч алуы иң кадими, архаик идеология системасы һәм борынгыларның дөньяга карашы. Синкретик характердагы идеология һәм иҗтимагый аң формасы буларак мифологиядә дин, фәлсәфә, фән, сәнгать, хокук, әхлак яралгыларының бергә үрелүе. Мифларның чынбарлыкны фантастик образларда аңлатулары, танып-белүләре һәм тирәлеккә хыял ярдәмендә тәэсир итү, гармониягә салу, тәртип саклау функцияләре. Грек мифологиясе һәм мифларның иҗтимагый асылы. Мифологик фикерләүнең үзенчәлекләре, төзелеше. Ырымнар. Ырымнарның магик табигате һәм йола-хәрәкәт белән сүз текстны бергә берләштерүе. Ырымнарның кешенең гамәли-практик эшчәнлегенә һәм халык медицинасына мөнәсәбәте. Теләк-максатка хыялда һәм хыял ярдәмендә ирешү яки ирешергә омтылу чарасы буларак гәүдәләнүе.

Мифларның төрләре һәм аларны төрлечә классификацияләү тәҗрибәләре. Этнологик, космогоник, антропогоник, тотемистик, героик. Календарь һәм эсхатологик мифлар. Әлеге мифларның төрки-татар фольклорында сакланган үрнәкләре.

Төрки-татар мифологиясен җыю һәм өйрәнү тарихы.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Ак һәм кара ырымнар. Ырымнарның вазифа функцияләренә һәм тематикаларына карап бүленеше: дәвалау ырымнары - им-томнар (арпа теле, бизгәк теле, очан теле, кан теле, куркылык кою һ.б.); хуҗалык ырымнары (игенчелеккә, мал, кош-корт асраугa, сунарчылыкка, балык тотуга бәйле ырым-арбаулар); иҗтимагый-шәхси мөнәсәбәтләрне җайга салуга яки бозуга юнәлдерелгән ырымнар (сөйдерү теле, биздерү теле, бозым теле, бозым кайтару теле). Әлеге ырымнарда кулланыла торган йола-хәрәкәтләр.

Ырымнарны җыю һәм өйрәнү тарихы.

Тема 3. Йола фольклоры

Йола фольклоры. Йола фольклорының ыруглык дәверендә үк яралуы, ләкин ул чор иҗатының һуннарда һәм борынгы төркиләрдә, болгар-татарларда, башлыча, элемент-калдык буларак саклануы.. Йола фольклорының функциональ табигате һәм синкретик характеры.

Хуҗалык йола-бәйрәмнәренә һәм халык календарена, ел фасылларына карап, календарь (хуҗалык) йола иҗатының дүрт циклга бүленүе. Бу поэзиянең үрнәкләре буларак Нәүрүзләр, Нардуган такмазалары, Сөмбелә текстлары, "Сөрән сугу"лар, "Май чабу"лар, келәүләр һәм чакырулар, өмә-хезмәт җырлары. Календарь иҗатының поэтикасы һәм стиле.

Гаилә-көнкүреш йола иҗаты. Бала тууга һәм исем кушуга, саланы беренче тапкыр мунча кертүгә бәйле текстлар. Туй поэзиясе үрнәкләре: яучы такмаклары, кыз елату җырлары-сыктаулар, "Ишек бавы" җырлиры, "Яр-яр"лар, туй табыны һәм кода җырлары, килен төшерү җырлары, ирбиулар һ.б. Анарның поэтикасы һәм стиле. Җирләү һәм үлгәнне искә алу йолалары, аларга бәйләнешле иҗат калдыклары (җеназа сыктаулары һ.б.).

Календарь һәм гаилә йола иҗаты үрнәкләре. Календарь йола текстларының поэтикасы. Бала тууга бәйләнешле йолалары һәм аларның поэтикасы. Туй йолалары, күмү һәм искә алу йолалары. Йола поэзиясен җыю һәм өйрәнү тарих

Тема 4. Афористик жанрлар

Афористик жанрлар. Мәкальләр ҺӘМ әйтемнәр.Кече жанр формасы буларак мәкальләр һәм аларныц гомуми үзенчәлекләре. Мәкальләрнең барлыкка килүе һәм күн гасырлык гамәли-практик тәҗрибәсен үзләрендә туплавы. Әлеге жанрларның үрнәкләрен җыю һәм өйрәнү тарихы. Табышмаклар.Жанрның гомуми үзенчәлекләре. Табышмакларның барлыкка килүендә мифологиянең һәм яшерен телнең роле. Жанр эволюциясенә карап, Табышмакның функциональ яктан төрле үзгәрешләргә дучар булуы.

Табышмак хөкеменең төзелеше һәм сурәт өлеше белән җавап өлешенең үзара мөнәсәбәте.

Мәзәкләр. Жанрның табигате, комизм-көлкелек категориясе белән бәйләнеше, комик һәм үткен фикерләү формасы буларак гәүдәләнүе. Мәзәкләрнең көлү объектлары, идея-тематик төркемнәре, үзәк образлары.. Мәзәкләрнең поэтика һәм стиль үзенчәлекләре. Мәзәкләрнең тарихи-генетик нигезләре һәм эволюциясе. Башка жанрлар белән уртак һәм аермалы яклары. Мәзәкләрне җыю һәм өйрәнү тарихы.

Мәкальләрнең төзелеше, эстетик вазифа-функциясе һәм сурәтләү чараларына байлыгы. Тематикалары, мәгънә дәрәҗәләре һәм структур төзелешләре, шуларга карап, аларны төркемләү үрнәкләре. Мәкальләрнең поэтикасы һәм стиле. Әйтемнәрнең мәкальләр белән уртак һәм аермалы яклары. Фразеологизмнар (идиомалар) белән мөнәсәбәте. Әйтемнәрнең төзелеше: сыйфат дәрәҗәләре ягыннан градацияләнүе һәм синонимик ояларга берләшүе.Мәкаль-әйтемнәрнең башка кече жанрлар (сынамышлар, алкышлар, каргышлар, антлар һ.б.) белән мөнәсәбәте, охшаш һәм аермалы яклары. Мәкаль-әйтемнәрнең язма әдәбияттагы роле. Табышмакларның эчтәлеге-тематикасы, халыкның яшәү мохитын һәм дөньга карашын чагылдырулары. Мәзәкләрнең төзелеше, ясалу ысуллары һәм төрләре. Жанрның милли җирлеге, Мокыт мәзәкләре, Мәнди мәзәкләре, Рәхми Тылмач мәзәкләре, Ялкау килен Пәриха мәзәкләре һ.б. Хуҗа Насретдин турындагы мәзәкләр, аларның милли репертуарда урын алу сәбәпләре.

Тема 5. Әкиятләр

Әкиятләр. Эпик жанр үрнәге буларак әкиятләр һәм аларның үзенчәлекле сыйфатлары. Әкиятләрдә уйдырманың, фантазиянең роле һәм аның чынбарлыкка мөнәсәбәте. Сәнгати-художестволы вакыт һәм урын-пространствоның гәүдәләнеш үзенчәлекләре. Халык идеалы һәм уңай геройларны идеаллаштыру эстетикасы. Әкиятләрнең функциональ табигате һәм төрләре.

Хайваннар турындагы әкиятләр ("Аю улы Атыләхмәтгәрәй", "Арыслан, бүре, төлке", "Кәҗә белән сарык", "Әтәч белән төлке", "Дүрт дус", "Салам?торхан" һ.б.). Бу төр әкиятләрдә борынгы антропоморфик һәм тотемистик ышануларның эзләре һәм сәнгати шартлылыкның роле.

Тылсымлы әкиятләр ("Ак бүре", "Аучы егет", "Камыр батыр", " Серле балдак", "Корчаңгы тай", "Үги кыз" һ.б.). Уйдырманың һәм хыялның табигате, борынгы мифларның, йолаларның һәм ышануларның жанр таләбенә яраклашып гәүдәләнүе. Геройлар һәм конфликт. Ике арадагы каршылыкларның социаль яктан торган саен ачыклана һәм көчәя баруы. Кире һәм уңай образлар эволюциясе: убырлы карчык, дию, күп башлы аждаһа, явыз патша һәм ак сакаллы карт, төпчек ул, таз егет, үги кыз. Тылсымлы әкиятләрнең төзелеше һәм поэтик үзенчәлекләре. Көнкүреш әкиятләре ("Тапкыр кыз", "Бай һәм ярлы", "Абага чәчәге", "Чибәр Хәдичә", "Саран белән юмарт", "Шамак карак", "Йорт тотмас". "Тугыз тукылдык, бер МИМЫЛДЫК", "Комагай").

Тема 6. Риваять-легендалар.

Риваятьләр һәм легендалар. Риваятьләрнең жанр сыйфатлары, узганнарга, тарихи чынбарлыкка мөнәсәбәте. Гадимбәк, Алмас, Аксак Тимер, Сөембикә, Салават Юлаем, Пугачев, Бәхтияр Канкаев, Акай, Күчүм хан, Грмак һәм башка шәхесләрнең исеме һәм төрле социаль вакыйгалар белән бәйләнешле тарихи риваятьләр. Әлеге төр әсәрләрнең тарихи дөреслеккә йөз тотуы, уйдырмага, реаль чынбарлыктан читләшүгә яки фактлар буталуга да юл куюы.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Легендаларның табигате, аларда дини-мифологик һәм фантастик эчтәлекнең гәүдәләнеш үзенчәлекләре. Легенда жанрының әкиятләрдән һәм дини сөйләкләрдән аермасы, әкияткә күчү очраклары. Дөньяның, үсемлек-хайваннарның һәм этник төркемнәрнең яратылуы турындагы генеалогик легендалар. Мәҗүсилек, ислам культы, изгеләр һәм табигатьтән өстен көчләр белән бәйле дини легендалар. Социаль-утопик һәм көнкүреш легендалары.

Топонимик риваятьләр, аларның тарихи риваятьләр белән керешү очраклары. Риваятьләрнең сөйләк-хатирәләр һәм аерым прозаик жанрлар белән мөнәсәбәте һәм сәнгати үзенчәлекләре. һәр төр легенданың татар фольклорындагы үрнәкләре. Легендаларның поэтикасы һәм сәнгатьчә эшләнеше.

Риваятьләрне, легендаларны җыю һәм өйрәнү тарихы.

Тема 7. Эпос дастаннар.

Эпос-дастаннар.Эпос формасы буларак дастаннар һәм аларның жанр үзенчәлекләре. Эпос-дастаннарның борынгы җирлеге, туу һәм яшәү шартлары. Эпос иҗатының Идел-Кама төбәгендә һәм Себер таулары арасында сакланган үрнәкләре, аларның гомумтөрки эпос белән уртаклыгы һәм милли аерымлыклары.

Героик эпос һәм аның татар фольклорындагы төрләре: архаик-героик дастаннар ("Түләк белән Сусылу", "Йиртөшлек"), классик-героик дастаннар ("Алпамша", "Ак Күбәк"); тарихи дастаннар ("Җик Мәргән", "Гайсә улы Амәт", "Чура батыр", "Идегәй"). Әлеге төркемнәрдә конфликтның, героизмның, тарихилыкның характеры һәм эволюциясе. Тарихи дастаннарның аерым үрнәкләрендә героик башлангычның кимүе, хәтта юкка чыгуы. Шуңа бәйле рәвештә эпос үрнәкләрен алыплар турындагы дастаннарга һәм тарихи дастаннарга төркемләү тәҗрибәсе.

Мәхәббәт дастаннары. Бу төр дастаннарның гсроик эпостан аермасы, мәхәббәт романтикасының үзәккә чыгуы һәм лиро-эпик башлангычның көчәюе. Халык эпосы йогынтысында туган китаби-язма.

Тема 8. Бәетләр һәм мөнәҗәтләр

Бәетләр, мөнәҗәтләр. Татар халык иҗатының үзенчәлекле жанры буларак бәетләр, аларның лиро-эпик табигате һәм жанр сыйфатлары. Бәетләр формалашуында дастан, баллада, тарихи һәм лирик җырларга хас аерым сыйфатларның да катнашуы һәм билгеле бер шартларда аларның язма культура традициясе белән бергә кушылуы.

Жанр төре буларак фаҗигале бәетләр, аларның трагик яки драматик фаҗигагә нигезләнүләре. Әлеге төр әсәрләр үзәгендә - халык язмышы һәм шәхес фаҗигасе. Аерым бәетләрдә героизмның беренче планга чыгуы һәм фаҗига тудыручыларга җәза бирү формасында гәүдәләнүе.

Комик (сатирик һәм юмористик) бәетләрне һәм әлеге жанр төрен билгеләүче сыйфат буларак комизм-көлкелелек. Комик бәетләрнең тарихи-генетик нигезләре, эволюциясе һәм тематикасы. Социаль яңгырашлы бәетләрнең сатирик формада гәүдәләнүе.

Бәетләрнең төзелеше, поэтикасы һәм стиле. Мөнәҗәтләр.Борынгы суфый шагыйрьләр иҗаты, классик язма поэзия һәм фольклор өчен хас булган бу жанрның дин белән мөнәсәбәте, лирик табигате һәм фәлсәфи-дидактик характеры. Дини мотивлар белән дөньяви мотивларның үзара керешүе.

Бәетләрнең тематикага нигезләнгән бүленеше-классификациясе: тарихи бәетләр ("Шәһри Болгар бәетләре", "Казан бәете", "Чукындыру бәетләре", "Лашман бәетләре", "Рус-француз сугышы бәете", "Ышна бәете", "Перепись бәете", "Урта Тигәнәле бәете", " Рус-Япон сугышы бәетләре") һәм көнкүреш бәетләре ("Җиде кыз бәете", "Бәрәзә бәете", "Зөлхәбирә", "Яшь ялчы", "Асрау кыз бәете", "Гайнулла ямщик", "Бәхетсез килен", "Аючы Дәүлә", "Кыз сату", "Суга баткан Гайшә"). Тарихи һәм көнкүреш бәетләрнең төркемчәләре. Аларны җыю һәм өйрәнү тарихы.

Мөнәҗәтләрнең тематикасы һәм төрләре: дини мөнәҗәтләр, аларның тематик төркемчәләре, мөэмин-мөселманның тормыштагы урыны һәм яшәү мәгънәсе турындагы фәлсәфи мөнәҗәтләр, туган җирдән, якыннарыңнан аерылу сагышын тасвирлаган мөнәҗәтләр, ялгыз аналар моңын гәүдәләндергән мөнәҗәтләр, ятим бала зарын чагылдырган мөнәҗәтләр, картлык-карыйлык турындагы мөнәҗәтләр, үлем хәлләре һәм үлемсезл

Тема 9. Җырлар

Лиро-эпик жанр буларак тарихи җырлар һам аларның үзенчәлекләре.

Лирик җырлар. Лирик җырларның жанр сыйфатлары. Музыка белән текст бәйләнеше. Лирик җырларда халыкның чынбарлыкка мөнәсәбәтле уй-кичерешларе, шәхеснең рухи халәте гәүдәләнү..

Уен-йола белән бәйләнмәгән әлеге төр җырларның тематик яктан ике зур төркемгә: иҗтимагый-социаль җырларга һәм көнкүреш җырларына бүленүе

Лирик җырларның төзелешләренә, композицион корылышларына карап бүленүләре: кечкенә күләмле, ягъни бер куплетлы җырлар һәм озын җырлар(хис-тойгы хәрәкәтен гәүдәләндерүче лирик җырлар). Әлеге төр җырларның музыкаль фольклористикадагы "кыска көйләр", "озын көйләр", "салмак көйләр" дигән җыр-көй төркемчәләренә мөнәсәбәте.

Тема 10. Балалар фольклоры.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Балалар фольклоры. Балалар фольклоры турында төшенчә, әлеге иҗатның вазифасы һәм эчтәлеге. Функциональ табигатенә һәм уенның үзенчәлегенә карап, балалар фольклорының өч төркемгә бүленүе һәм аларның жанрлары: бала багу фольклоры (бишек җырлары, кузгаткычлар, мавыктыргычлар һәм аларның төрләре, бармак уеннары); хәрәкәтле уен фольклоры ("Кабыргалы-камчылы", "Ак тирәк", "Очты-очты", "Без-без" яки "Кап та коп" уены, "Йөзек яшереш", "Торма тартыш", "Убырлы карчык" кебек сүзле-җырлы һәм драматик башлангыч катнашкан уеннар, сынамышлар, шобага әйтешләре); сүз уены яки сүз белән күңел ачу фольклоры (чакырулар, эндәшләр, иярткешләр, юанычлар, әкиятсыманнар, әйтешләр, алдавычлар, тел көрмәкләндергечләр, үртәвечләр, шаян такмаклар). Аерым жанрларның йола фольклорына барып бәйләнүе.

5. Перечень учебно-методического обеспечения для самостоятельной работы обучающихся по дисциплине (модулю)

Самостоятельная работа обучающихся выполняется по заданию и при методическом руководстве преподавателя, но без его непосредственного участия. Самостоятельная работа подразделяется на самостоятельную работу на аудиторных занятиях и на внеаудиторную самостоятельную работу. Самостоятельная работа обучающихся включает как полностью самостоятельное освоение отдельных тем (разделов) дисциплины, так и проработку тем (разделов), осваиваемых во время аудиторной работы. Во время самостоятельной работы обучающиеся читают и конспектируют учебную, научную и справочную литературу, выполняют задания, направленные на закрепление знаний и отработку умений и навыков, готовятся к текущему и промежуточному контролю по дисциплине.

Организация самостоятельной работы обучающихся регламентируется нормативными документами, учебно-методической литературой и электронными образовательными ресурсами, включая:

Порядок организации и осуществления образовательной деятельности по образовательным программам высшего образования - программам бакалавриата, программам специалитета, программам магистратуры (утвержден приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 5 апреля 2017 года №301)

Письмо Министерства образования Российской Федерации №14-55-996ин/15 от 27 ноября 2002 г. "Об активизации самостоятельной работы студентов высших учебных заведений"

Устав федерального государственного автономного образовательного учреждения "Казанский (Приволжский) федеральный университет"

Правила внутреннего распорядка федерального государственного автономного образовательного учреждения высшего профессионального образования "Казанский (Приволжский) федеральный университет"

Локальные нормативные акты Казанского (Приволжского) федерального университета

6. Фонд оценочных средств по дисциплине (модулю)

Фонд оценочных средств по дисциплине (модулю) включает оценочные материалы, направленные на проверку освоения компетенций, в том числе знаний, умений и навыков. Фонд оценочных средств включает оценочные средства текущего контроля и оценочные средства промежуточной аттестации.

В фонде оценочных средств содержится следующая информация:

- соответствие компетенций планируемым результатам обучения по дисциплине (модулю);
- критерии оценивания сформированности компетенций;
- механизм формирования оценки по дисциплине (модулю);
- описание порядка применения и процедуры оценивания для каждого оценочного средства;
- критерии оценивания для каждого оценочного средства;
- содержание оценочных средств, включая требования, предъявляемые к действиям обучающихся, демонстрируемым результатам, задания различных типов.

Фонд оценочных средств по дисциплине находится в Приложении 1 к программе дисциплины (модулю).

7. Перечень литературы, необходимой для освоения дисциплины (модуля)

Освоение дисциплины (модуля) предполагает изучение основной и дополнительной учебной литературы. Литература может быть доступна обучающимся в одном из двух вариантов (либо в обоих из них):

- в электронном виде - через электронные библиотечные системы на основании заключенных КФУ договоров с правообладателями;
- в печатном виде - в Научной библиотеке им. Н.И. Лобачевского. Обучающиеся получают учебную литературу на абонементе по читательским билетам в соответствии с правилами пользования Научной библиотекой.

Электронные издания доступны дистанционно из любой точки при введении обучающимся своего логина и пароля от личного кабинета в системе "Электронный университет". При использовании печатных изданий библиотечный фонд должен быть укомплектован ими из расчета не менее 0,5 экземпляра (для обучающихся по ФГОС 3++ - не менее 0,25 экземпляра) каждого из изданий основной литературы и не менее 0,25 экземпляра дополнительной литературы на каждого обучающегося из числа лиц, одновременно осваивающих данную дисциплину.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Перечень основной и дополнительной учебной литературы, необходимой для освоения дисциплины (модуля), находится в Приложении 2 к рабочей программе дисциплины. Он подлежит обновлению при изменении условий договоров КФУ с правообладателями электронных изданий и при изменении комплектования фондов Научной библиотеки КФУ.

8. Перечень ресурсов информационно-телекоммуникационной сети "Интернет", необходимых для освоения дисциплины (модуля)

Республиканский центр развития традиционной культуры - http://www.tatfolk.ru/test/index.php?content=tuguen

Теория литературы. Поэтика - philologos.narod.ru/tomash/poetika.htm

Теория литературы. Поэтика - philologos.narod.ru/tomash/poetika.htm

9. Методические указания для обучающихся по освоению дисциплины (модуля)

Вид работ	Методические рекомендации
лекции	Лекция является для студента не только одним из источников научной информации, но и способствует формированию у студентов системы знаний, развитию мышления, самостоятельности как качества личности. Она содержит не только богатое содержание, но и должна быть убедительной и точной. Цель данных методических рекомендаций - помочь преподавателям в разработке лекций по курсу дисциплины, а студентам - в работе над текстом лекции. Задачи настоящих рекомендаций состоят в том, чтобы ознакомить преподавателя с характеристикой лекций, их классификацией, приемами отбора материала, алгоритмом подготовки к чтению лекции, правилами чтения лекций. Многие преподаватели испытывают определенные трудности не только в разработке лекционного курса, но и его реализации. Данные методические рекомендации позволят преподавателям усовершенствовать технологию своей работы над лекционным курсом, обеспечивающим базовые и профессиональные знания будущих специалистов, в избранных ими областях производства, экономики и юриспруденции. Лекция является одной из активных форм обучения и реализует следующие функции: -Вооружение студента информационно-познавательными и методическими знаниями, умениями и навыками; -Вооружение умениями отбирать содержание материала в соответствии с логикой предмета или научными открытиями; -Формирование потребности расширения своих знаний и превращение их в способы практической деятельности. Отличительными чертами лекции являются большая значимость, важность темы, научная строгость, логическая последовательность изложения и достоверность учебного материала, связь с современностью и будущей профессиональной деятельностью, структура устного изложения (вводная, основная и заключительная), доступность и убедительность изложения, культура речи преподавателя, техника изложения. Лекция способствует формированию у студентов системы знаний, развитию у них логического мышления и самостоятельности как качества личности. Лекция относится к словесным методам обучения и должна реализовывать функции устного изложения знаний: 1. Создать психологический настрой на усвоение и мотивацию учебно-познавательной деятельности 2. Раскрыть содержание фактического материала 3. Дать научно-доступную пониманию студента интерпретацию приведенных фактов, раскрыть причинно-следственный функционал, условные, пространственные, временные и др. связи между предметами и явлениями действительности, выявить сущность изучаемых явлений; 4. Привести знания в определенную систему, в которой показать целостную структуру и раскрыть взаимосвязи ее компонентов; 5. Дать алгоритм осуществления деятельности, раскрыть ее характер, структуру, основные операции, действия, их сущность и последовательность.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Вид работ	Методические рекомендации
практические занятия	Работа на практических занятиях предполагает активное участие в дискуссиях. Для подготовки к занятиям рекомендуется выделять в материале проблемные вопросы, затрагиваемые преподавателем в лекции, и группировать информацию вокруг них. Желательно выделять в используемой литературе постановки вопросов, на которые разными авторам могут быть даны различные ответы. На основании постановки таких вопросов следует собирать аргументы в пользу различных вариантов решения поставленных проблем. В текстах авторов, таким образом, следует выделять следующие компоненты: - постановка проблемы; - варианты решения; - аргументы в пользу тех или иных вариантов решения. На основе выделения этих элементов проще составлять собственную аргументированную позицию по рассматриваемому вопросу. При работе с терминами необходимо обращаться к словарям, в том числе доступным в Интернете, например, на сайте http://dic.academic.ru.
самостоя-тельная работа	Самостоятельная работа является одним из видов учебной деятельности обучающихся, способствует развитию самостоятельности, ответственности и организованности, творческого подхода к решению проблем учебного и профессионального уровня. Самостоятельная работа проводится с целью: систематизации и закрепления полученных теоретических знаний и практических умений обучающихся; углубления и расширения теоретических знаний; формирования умений использовать специальную литературу; развития познавательных способностей и активности обучающихся: творческой инициативы, ответственности и организованности; формирования самостоятельности мышления, способностей к саморазвитию, самосовершенствованию и самореализации; развития исследовательских умений. Аудиторная самостоятельная работа по учебной дисциплине на учебных занятиях под непосредственным руководством преподавателя и по его заданию. Внеаудиторная самостоятельная работа выполняется по заданию преподавателя без его непосредственного участия. Виды заданий для внеаудиторной самостоятельной работы, их содержание и характер могут иметь вариативный и дифференцированный характер, учитывать специфику изучаемой учебной дисциплины, индивидуальные особенности обучающегося. Контроль самостоятельной работы и оценка ее результатов организуется как единство двух форм: - самоконтроль и самооценка обучающегося; - контроль и оценка со стороны преподавателя.
зачет	Зачёт нацелен на комплексную проверку освоения дисциплины. Обучающийся получает вопрос (вопросы) либо задание (задания) и время на подготовку. Зачёт проводится в устной, письменной или компьютерной форме. Оценивается владение материалом, его системное освоение, способность применять нужные знания, навыки и умения при анализе проблемных ситуаций и решении практических заданий.

10. Перечень информационных технологий, используемых при осуществлении образовательного процесса по дисциплине (модулю), включая перечень программного обеспечения и информационных справочных систем (при необходимости)

Перечень информационных технологий, используемых при осуществлении образовательного процесса по дисциплине (модулю), включая перечень программного обеспечения и информационных справочных систем, представлен в Приложении 3 к рабочей программе дисциплины (модуля).

11. Описание материально-технической базы, необходимой для осуществления образовательного процесса по дисциплине (модулю)

Материально-техническое обеспечение образовательного процесса по дисциплине (модулю) включает в себя следующие компоненты:

Помещения для самостоятельной работы обучающихся, укомплектованные специализированной мебелью (столы и стулья) и оснащенные компьютерной техникой с возможностью подключения к сети "Интернет" и обеспечением доступа в электронную информационно-образовательную среду КФУ.

Учебные аудитории для контактной работы с преподавателем, укомплектованные специализированной мебелью (столы и стулья).

Компьютер и принтер для распечатки раздаточных материалов.

Мультимедийная аудитория.

12. Средства адаптации преподавания дисциплины к потребностям обучающихся инвалидов и лиц с ограниченными возможностями здоровья

При необходимости в образовательном процессе применяются следующие методы и технологии, облегчающие восприятие информации обучающимися инвалидами и лицами с ограниченными возможностями здоровья:

- создание текстовой версии любого нетекстового контента для его возможного преобразования в альтернативные формы, удобные для различных пользователей;

- создание контента, который можно представить в различных видах без потери данных или структуры, предусмотреть возможность масштабирования текста и изображений без потери качества, предусмотреть доступность управления контентом с клавиатуры;

- создание возможностей для обучающихся воспринимать одну и ту же информацию из разных источников - например, так, чтобы лица с нарушениями слуха получали информацию визуально, с нарушениями зрения - аудиально;

- применение программных средств, обеспечивающих возможность освоения навыков и умений, формируемых дисциплиной, за счёт альтернативных способов, в том числе виртуальных лабораторий и симуляционных технологий;

- применение дистанционных образовательных технологий для передачи информации, организации различных форм интерактивной контактной работы обучающегося с преподавателем, в том числе вебинаров, которые могут быть использованы для проведения виртуальных лекций с возможностью взаимодействия всех участников дистанционного обучения, проведения семинаров, выступления с докладами и защиты выполненных работ, проведения тренингов, организации коллективной работы;

- применение дистанционных образовательных технологий для организации форм текущего и промежуточного контроля;

- увеличение продолжительности сдачи обучающимся инвалидом или лицом с ограниченными возможностями здоровья форм промежуточной аттестации по отношению к установленной продолжительности их сдачи:

- продолжительности сдачи зачёта или экзамена, проводимого в письменной форме, - не более чем на 90 минут;

- продолжительности подготовки обучающегося к ответу на зачёте или экзамене, проводимом в устной форме, - не более чем на 20 минут;

- продолжительности выступления обучающегося при защите курсовой работы - не более чем на 15 минут.

Программа составлена в соответствии с требованиями ФГОС ВО и учебным планом по направлению 44.03.05 "Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)" и профилю подготовки "Родной язык и литература, иностранный язык".

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Приложение 2
к рабочей программе дисциплины (модуля)
Б1.О.09.03.07 Фольклор родного народа

Перечень литературы, необходимой для освоения дисциплины (модуля)

Направление подготовки: 44.03.05 - Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)
Профиль подготовки: Родной язык и литература, иностранный язык
Квалификация выпускника: бакалавр
Форма обучения: очное
Язык обучения: русский
Год начала обучения по образовательной программе: 2018

Основная литература:

1. Юсупов Ф.Ю. Сибирские татары. Из сокровищницы духовной культуры. Антология фольклора сибирских татар: дастаны, мунаджаты, баиты [Электронный ресурс] : антология / Ф.Ю. Юсупов. ? Электрон. дан. - Казань : КФУ, 2014. - 648 с. - Режим доступа: https://e.lanbook.com/reader/book/72815/#1

2. Константы фольклорного сознания в устной народной прозе Урала (XX-XXI вв.) [Электронный ресурс] / Голованов И.А. - М. : ФЛИНТА, 2015. - Режим доступа: http://www.studentlibrary.ru/doc/ISBN9785976521384-SCN0000/000.html

3. Садыйкова А.Х. XII-XX гасыр башы татар әдәбиятында дини фольклор: дәреслек / А.Х. Садыйкова, Р.Р. Хәйретдинова. - Казан: КФУ, 2016. - 384 б. - Режим доступа: http://dspace.kpfu.ru/xmlui/bitstream/handle/net/34533/dini-folklor.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Дополнительная литература:

1. Ягъфәров, Р.Ф. Уен-күңел бәйрәме : татар халкының уен фольклоры. - Казан : Мәгариф, 2009. - 159 б. Кол-во: 12

2. Урманче Ф.И. Татар мифологиясе. Энциклопедик сузлек: 3 томда. - Казан : Мэгариф, 2008. Кол-во: 10

3. Бакиров М. Татар фольклоры / М. Бакиров // Мирас. - 2009. - �7, 8, 9.

4. Татар эпосы. Бәетләр / төз. Ф.В.Әхмәтова-Урманче. - Казан : РАННУР, 2001. - 510 б. Кол-во: 11

5. Кабыргалы-камчылы : татар халык уеннары. - Казан : Мәгариф, 2002. - 159б. Кол-во: 20

6. Әсирлектән кайткан әкиятләр : татар халык әкиятләре. - Казан : Татар кит. нәшр., 2002. - 343 б. - 38с. Кол-во: 10

7 .Әйтем-чәчәк,мәкаль-җиләк : халык афоризмнары: Икенче китап. - Казан : Мәгариф, 2002. - 191 б. Кол-во: 20

Приложение 3
к рабочей программе дисциплины (модуля)
Б1.О.09.03.07 Фольклор родного народа

Перечень информационных технологий, используемых для освоения дисциплины (модуля), включая перечень программного обеспечения и информационных справочных систем

Направление подготовки: 44.03.05 - Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)

Профиль подготовки: Родной язык и литература, иностранный язык

Квалификация выпускника: бакалавр

Форма обучения: очное

Язык обучения: русский

Год начала обучения по образовательной программе: 2018

Освоение дисциплины (модуля) предполагает использование следующего программного обеспечения и информационно-справочных систем:

Операционная система Microsoft Windows 7 Профессиональная или Windows XP (Volume License)

Пакет офисного программного обеспечения Microsoft Office 365 или Microsoft Office Professional plus 2010

Браузер Mozilla Firefox

Браузер Google Chrome

Adobe Reader XI или Adobe Acrobat Reader DC

Kaspersky Endpoint Security для Windows

Учебно-методическая литература для данной дисциплины имеется в наличии в электронно-библиотечной системе "ZNANIUM.COM", доступ к которой предоставлен обучающимся. ЭБС "ZNANIUM.COM" содержит произведения крупнейших российских учёных, руководителей государственных органов, преподавателей ведущих вузов страны, высококвалифицированных специалистов в различных сферах бизнеса. Фонд библиотеки сформирован с учетом всех изменений образовательных стандартов и включает учебники, учебные пособия, учебно-методические комплексы, монографии, автореферы, диссертации, энциклопедии, словари и справочники, законодательно-нормативные документы, специальные периодические издания и издания, выпускаемые издательствами вузов. В настоящее время ЭБС ZNANIUM.COM соответствует всем требованиям федеральных государственных образовательных стандартов высшего образования (ФГОС ВО) нового поколения.

Учебно-методическая литература для данной дисциплины имеется в наличии в электронно-библиотечной системе Издательства "Лань" , доступ к которой предоставлен обучающимся. ЭБС Издательства "Лань" включает в себя электронные версии книг издательства "Лань" и других ведущих издательств учебной литературы, а также электронные версии периодических изданий по естественным, техническим и гуманитарным наукам. ЭБС Издательства "Лань" обеспечивает доступ к научной, учебной литературе и научным периодическим изданиям по максимальному количеству профильных направлений с соблюдением всех авторских и смежных прав.

Учебно-методическая литература для данной дисциплины имеется в наличии в электронно-библиотечной системе "Консультант студента", доступ к которой предоставлен обучающимся. Многопрофильный образовательный ресурс "Консультант студента" является электронной библиотечной системой (ЭБС), предоставляющей доступ через сеть Интернет к учебной литературе и дополнительным материалам, приобретенным на основании прямых договоров с правообладателями. Полностью соответствует требованиям федеральных государственных образовательных стандартов высшего образования к комплектованию библиотек, в том числе электронных, в части формирования фондов основной и дополнительной литературы.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ